

Azóta mi minden történt, ám az a fájdalom feledhetetlen, egyre nő szívemben, mint a fa kérgébe vésett jel. Ha a Citadella körül járok, ma is szorongva fürkészem a zöld lejtőket: hová gurulhatott az a labda?

A váci Szibilla

Nem is olyan könnyű nyíratkozni a Duna-kanyarban: Leányfalun csupán hetenként kétszer nyit ki a jeles hajművész, mindig sokan várakoznak, a szentendrei áramvonalas szolgáltatóház műhelye is többnyire teli képes újságot lapozgató vagy ásítóva unatkozó vendégekkel. Hiába próbálkozom Vácott, a két ügyes kislányra legalább tíz boglyas ifjú jut. Így hát, visszafelé karikázva a szigeten, Tahitófalun örömmel fedezek föl egy üres borbélyüzletet. A falhoz támasztom kerékpáromat, s amint belépek, a fehér köpenyes, ősz mester ekként üdvözl:

– A maga apja táncolt a lakodalmamon.

Hümmögve fogadom, ez egyike lesz az elhunyt hírességek körül burjánzó legendáknak: hogy került volna Karinthy Frigyes az Isten háta mögötti falucskában az ifjú iparospár lagzijára? De, míg több évtizedes gyakorlattal kezében szép rövid kefefrizurámat alakítja, elmondja a részleteket: egyre hitelesebbnek látszik. 1937 augusztusa volt, azt is tudja, hogy kevéssel a stockholmi agyműtét után. Erre nekem is beugrik, itt állt a parton a sajtócézar Miklós Andor és neje Gombaszögi Frida, a nagy színésznő pompás nyaralója. Marton Erzsébet, Hatvany Lajos második felesége, aki jelenleg New Yorkban irodalmi ügynökséget vezet, alias Elisabeth Marton, valamelyik újabb pesti látogatása alkalmával mesélte is, hogy épp abban az időben kocsin vitte a váci réven át Gombáékhoz apámat meg Hunyady Sándort.

Forsriftos esküvő volt: malac, borjú, baromfi számolatlanul, bor, sör, pálinka, a helyi cigánybanda muzsikált. A művésznő és barátai arra sétáltak, apám, egy másik ifjú hölgy, nyilván Marton Böske, Hunyadyra nem emlékszik, de velük jött egy bájos svéd színésznő is – talán Noémit gondolta annak, az akkoriban nálunk tartózkodó norvég unokanővéremet.

Nos, ahogy ezek a dínom-dánomra bekukucskáltak, a vőlegény kiment, meghívta őket: ugyanez a ház, udvar, a vendégsereg a szabadban szórakozott. A frissen érkezetteket nem is kellett nagyon kapacitálni, ettek-ittak a többiekkel, később apám még föl is kérte a menyasszonyt. A fehér ruhás arának nem sok öröme telhetett benne: lassan, lomposan, imbolyogva, csoszogva táncolt, akár a medve a cirkuszban.

Korábban, ugyanezen a napon történt valami, amire Marton Böske ma is borzongva gondol. Még ahogy a kompon átkeltek, egy szörnyeteg-szutykos, redves földszín-arcú, vén cigányasszony erőszakosan, lerázhatatlanul jósol-

ni kezdett nekik. A szép hölgynek huszártiszt udvarlót, Hunyadynak sok pénzt, sikert, utazást. Apám tenyerébe tekintve, mint egy váci Szibilla, sötét ábrázata még inkább elfeketült:

– Magának egyszer már levágták a fejét! Vigyázzon, másodszor nem ússza meg!

Fölsimerte talán, hallott Olivecrona operációjáról? Aligha tudott olvasni. A vészbanyát némi aprópénzzel elzavarták, komor hangulatban értek át a villába. Apám pontosan egy esztendő múlva meghalt agyvérzésben.

Az embernél nincs csodálatosabb

– Maga budai, igaz? – szólít meg a körúton egy kövér prémgalléros. – Hogy-hogy Pesten?

– Képzelve, átjöttem.

A térkép dicsérete

Élek-halok a jó térképekért. Már csinos gyűjteményem van: nem a régiségek érdekelnek, inkább a jelen, azok az országok, amelyekben jártam vagy járni szeretnék. Bármerre fordulok meg, fölkeresem a szaküzeteket, és egyébként is ragadnak hozzám a térképek; az utazási irodák, benzinkutak, szállodai porták szabad választékának telhetetlen dézsmálója vagyok. S minden izgat, a vaskos, sokrétű földrészmappáktól a legapróbb részletekig, városok, negyedek, hegyek, szigetek, öblök, tavak, jelesebb folyószakaszok, mint a Rajna Köln és Mainz közt, a magyar Duna-kanyar, a Mississippitorkolatvidéke, a prospektusok kinagyított vázlatai a nevezetes helyek körül, a térképes névjegyek, melyek Japánban lakcímül szolgálnak, tengerek, áramok, mélységek, a tengerfenék, víz alatti hegyvonulatok, síkságok, szakadékok. Külföldi barátaimat, ismerőseimet váltig arra kérem, küldjenek térképet. Otthon esténként nagy utazásokat teszek a papiroson, gyalogosan szelem át Ausztrália járatlan őserdeit, atommeghajtású bűvárnaszádon hajókézem az Északi-sarkra, a Holdra szállok. Apropos, a Hold felszínéről is van remek mappám, a National Geographic Society, az amerikai földrajzi társaság kiadványa: évi nyolc dollárért tagjuk lévén, kapom a folyóiratukat, valamennyi pompás melléklettel, és kedvezményes áron a csoda-színes atlaszokat, vászonra dolgozott, kiakasztható mesterműveket, amelyeken egyre akad új nézni- és fölfedeznivaló.

Nem tudom, mit szólna hozzá Lukács György: nekem a térkép a tökéletes realizmus. Minden rajta van, ami lényeges, és semmi, ami lényegtelen,